

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

РАДА
ПОСТАНОВА

16.02.2021

м. Київ

№ Р-7-3

**Про проєкт постанови VIII З'їзду ФПУ
«Про Звіт Ради Федерації профспілок
України про роботу у період з березня
2016 по березень 2021 рр.»**

Рада Федерації професійних спілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Схвалити проєкт постанови VIII З'їзду ФПУ «Про Звіт Ради Федерації профспілок України про роботу у період з березня 2016 по березень 2021 рр.» (додається) та вислати його на розгляд VIII З'їзду Федерації профспілок України.

Голова ФПУ

Г.В. Осовий

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

VIII З'ЇЗД ПОСТАНОВА

м. Київ

Проект

**Про Звіт Ради Федерації профспілок
України про роботу у період з березня
2016 по березень 2021 рр.**

Федерація профспілок України, її виборні органи у період між з'їздами цілеспрямовано вирішували наявні проблеми у соціально-трудовій сфері та виконували статутні завдання, визначені Стратегією діяльності ФПУ на 2016–2021 роки «Європейський вибір» та резолюціями VII З'їзду ФПУ.

Федерація профспілок України є найбільшим профспілковим об'єднанням України, яке станом на 1 січня 2021 року об'єднує 70 членських організацій, з яких 45 всеукраїнських профспілок та 25 територіальних профоб'єднань, загальною чисельністю біля 4 млн членів профспілок. У звітному періоді до складу ФПУ прийнято Всеукраїнську профспілку адвокатів України (2018 рік) та Всеукраїнську професійну спілку працівників банківських і фінансових установ (2020 рік), а також відновлено діяльність Донецької обласної ради профспілок та Федерації профспілок Луганської області.

Звітний період (з березня 2016 року по березень 2021 року) характеризується надскладними умовами, спричиненими соціально-економічною та суспільно-політичною кризою, військовими діями, карантинними обмеженнями у зв'язку з пандемією COVID-19, які мали вкрай негативні наслідки для трудових колективів і членів профспілок та призвели до високої соціальної напруги.

У цих умовах 5 років тривали відновлювальні роботи Будинку профспілок за кошти ФПУ, її членських організацій при сприянні міжнародних профцентрів і Благодійного фонду ФПУ. 1 лютого 2019 року ФПУ та її членські організації розпочали роботу у відновленому Будинку профспілок.

Деіндустріалізація України призвела до занепаду її промисловості та інфраструктури, однак у 2016 і 2017 роках ситуація в Україні стабілізувалась,

національна економіка почала демонструвати стабільне зростання. Завдяки наполяганням профспілок створено Департамент промислової політики, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України, введено відповідну посаду віце-прем'єр-міністра України тощо.

Це позитивно вплинуло на сферу зайнятості населення та ринок праці, проте рівня 2014 року не вдалося досягнути. У 2020 році штатна чисельність працівників в Україні склала 7,3 млн осіб проти 10,2 млн осіб у 2013 році. При цьому у промисловості у 2019 році було зайнято 2,5 млн осіб проти 3,2 млн осіб у 2013 році.

Спільними зусиллями профспілок на законодавчому та колективно-договірному рівнях виборено збільшення у звітному періоді середньої заробітної плати майже в 3 рази. Кардинальне підвищення у 2017 та 2020 роках мінімальної заробітної плати призвело до зростання її за 5 років у 4,4 раза – з 1378 грн до 6000 грн, що перевищує фактичний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Утім, посадовий оклад (тарифна ставка) працівника I тарифного розряду ЄТС хоч і збільшився більш ніж удвічі, однак темпами наполовину меншими, ніж мінімальна зарплата.

Унаслідок активних дій ФПУ відновлено виплату пенсій у повному розмірі без оподаткування та обмежень в період роботи, осучаснено пенсії і запроваджено їх щорічну індексацію залежно від зростання середньої заробітної плати та споживчих цін. Також вдалось відновити щорічне підвищення страхових виплат для потерпілих на виробництві та зупинене фінансування за кошти соціального страхування реабілітаційного лікування застрахованих осіб у санаторно-курортних закладах, ліквідувати дворічну заборгованість з виплати матеріального забезпечення Фондом соціального страхування, не допустити прийняття Верховною Радою України законопроекту № 2275 щодо руйнування системи соціального страхування.

Слід зазначити, що у період з 2016 по 2020 роки у сфері державної цінової політики в енергетичному секторі відбувся широкомасштабний перехід від регульованих цін і тарифів на енергоносії до ринку природного газу та електроенергії. При цьому позиція ФПУ залишається незмінною: державна цінова політика в енергетичному секторі має узгоджуватись із політикою у сфері доходів та оплати праці, політикою боротьби з енергетичною бідністю.

Проводилась активна робота щодо стримання росту цін на енергоносії та тарифів на житлово-комунальні, транспортні, телекомунікаційні, окремі поштові послуги. Незважаючи на підвищення тарифів, профспілкам вдалося домогтися спрямування приросту отриманих доходів на підвищення заробітних плат працівникам основної професії, як найбільш незахищеної категорії працюючих у цих сферах діяльності.

За період, що минув, постійно в центрі уваги ФПУ і її членських організацій перебували і питання охорони праці, що призвело до отримання низки позитивних результатів.

Зокрема, домоглися схвалення Урядом Концепції реформування охорони праці в Україні, припинення масового неправомірного скасування нормативно-правових актів у цій сфері в порушення Закону України «Про охорону праці»,

прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про відновлення скасованого ним права на достроковий вихід на пенсію за віком для десятків тисяч працівників, зайнятих у важких і шкідливих умовах праці. Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України підтримано профспілкові пропозиції до проекту постанови Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 року № 687 щодо процедури проведення експертного обстеження та продовження терміну експлуатації обладнання машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки, що дозволить уникнути ризиків зупинок виробництв та масових скорочень працівників.

Вдалося збільшити у 2,5 рази, у порівнянні з 2017 роком, чисельність технічних інспекторів праці в членських організаціях, яка станом на 01.01.2021 року становить 170 осіб.

Разом з тим, в Україні у 2020 році, в порівнянні з 2019 роком, майже на 60 відсотків зросла кількість потерпілих внаслідок нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, і склала 6121 проти 3876 осіб у 2019 році (збільшення на 2245 осіб). За вказаний період на 55 відсотків зросла кількість потерпілих внаслідок нещасних випадків зі смертельним наслідком, пов'язаних з виробництвом (653 проти 422 осіб). Найбільший ріст виробничого травматизму спостерігається на підприємствах, в установах та організаціях соціально-культурної сфери, що пов'язано з пандемією COVID-19 та масовим інфікуванням коронавірусною хворобою (у т.ч. із смертельним наслідком) працівників закладів охорони здоров'я під час виконання ними професійних обов'язків.

У сфері соціального діалогу останній період характеризується тим, що майже 3 роки бездіяльним залишається головний майданчик соціального діалогу на національному рівні – Національна тристороння соціально-економічна рада. Тому взаємодія профспілок із соціальними партнерами здійснювалась у форматі двох генеральних угод (на 2016–2017, 2019–2021 роки), а також шляхом участі у законотворчому процесі. Так, за звітний період ФПУ в рамках СПО об'єднань профспілок опрацьовано майже 5 тис. проектів актів законодавства, з яких 3 тис. погоджено, до інших надано пропозиції та зауваження, що дало можливість не лише донести профспілкову позицію до вищих органів законодавчої та виконавчої влади, а й приймати більш виважені державні рішення з урахуванням інтересів працівників.

Зокрема, на виконання Стратегії підтримано проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний діалог в Україні» щодо створення тристоронніх соціально-економічних рад на територіальному рівні», оскільки його положеннями передбачалось врегулювання важливих для профспілок проблем здійснення соціального діалогу на територіальному рівні, зокрема в об'єднаних територіальних громадах. Крім того, спільно зі сторонами соціального діалогу підготовлено нову редакцію Закону України «Про колективні угоди і договори», нормами якого передбачено, зокрема, поширення окремих положень колективних договорів лише на членів профспілок. Наразі зазначені законопроекти перебувають на доопрацюванні у соціальних партнерів.

Протягом 2019 та 2020 років завдяки консолідованому активному протистоянню українських та міжнародних профспілок вдалося призупинити

безпрецедентний наступ влади на трудові права та права профспілок (законопроекти №№ 2706, 2708, 2584, 2681, 2682).

Проведено низку масштабних міжнародних кампаній на підтримку українських профспілок, дні глобальних дій «Руки геть від українських профспілок». ФПУ було розроблено та внесено через народних обранців проект Трудового кодексу України № 2410, законопроекти № 4018 та № 4390, а також низку альтернативних законодавчих ініціатив, наприклад законопроекти №№ 2708-1, 2708-2, 2584-1, 2584-2, тощо.

Активна підтримка міжнародних профспілкових організацій нашої боротьби змусила владу розпочати соціальний діалог та передати реформу трудового законодавства на опрацювання до Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту ветеранів для створення робочої групи з представників від Уряду, народних депутатів України, роботодавців та профспілок, а також експертного наукового середовища, з метою напрацювання кодифікованого акта в сфері праці з подальшим поданням його на технічну експертизу до Міжнародної організації праці, а за її результатами – внесенням уже народними депутатами України проекту законодавчого акта на розгляд Парламенту.

З метою підтримки законодавчих ініціатив ФПУ, з 2016 року запроваджено інститут представника ФПУ у Верховній Раді України. Представники профспілок визначаються Президією ФПУ з числа діючих народних депутатів.

Разом з тим, влада не відмовилась від просування ліберальних реформ у трудовому законодавстві і намагається максимально звузити трудові права працівників і правозахисні функції профспілок шляхом точкових змін до чинного КЗпП України та інших законів, що регулюють трудові відносини та гарантії діяльності профспілок.

У 2019 році, з метою забезпечення доступної та безоплатної правової допомоги для кожного члена профспілки, ФПУ розпочато запровадження багаторівневої системи правового захисту профспілкових та трудових прав. Було створено 10 центрів (служби) правової допомоги у територіальних профоб'єднаннях Вінницької, Дніпропетровської, Закарпатської, Житомирської, Рівненської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Полтавської, Чернігівської областей. На жаль, фінансові труднощі, що виникли у 2020 році, не дозволили завершити формування цілісної системи правового захисту.

З метою захисту трудових прав працівників, забезпечення гідних умов праці та захисту прав профспілок на свою професійну діяльність у період між з'їздами Федерацією профспілок України, її членськими організаціями проведено 25 акцій протесту, участь в яких взяли близько 300 тис. спілчан.

За звітний період значно зріс авторитет ФПУ у міжнародному профспілковому русі. Розширилися і зміцнилися зв'язки ФПУ з національними профцентрами зарубіжних країн, насамперед Європейського Союзу, країн, на які поширюється політика Східного партнерства, Канади, США.

Для відстоювання прав та інтересів працівників і членів профспілок ФПУ використовувала свій консультативний статус при Соціально-економічному комітеті Організації Об'єднаних Націй, зокрема повноваження Спеціального

доповідача ООН з питання про права на свободу мирних зібрань та асоціації, контрольні механізми МОП, органи асоціації Україна–ЄС, Європейський соціально-економічний комітет.

Значна увага приділялася реалізації Програми гідної праці МОП для України на 2016–2019 роки та відповідних проєктів.

У рамках Платформи громадянського суспільства Україна–ЄС підготовлено та направлено Уряду України та Європейській комісії низку доповідей разом з відповідними рекомендаціями щодо вдосконалення трудового законодавства, оплати праці та прав профспілок в Україні.

У міжз'їздівський період проводилася робота з організаційно-фінансового зміцнення ФПУ та її членських організацій і запровадження в системі ФПУ єдиної фінансово-бюджетної політики. Змінено підхід до визначення розміру внесків членських організацій на забезпечення статутної діяльності ФПУ. Покращилася фінансова дисципліна зі сплати внесків до Федерації, чому, зокрема, сприяло застосування виборними органами ФПУ норм Статуту та заходів впливу щодо виконання членськими організаціями фінансових зобов'язань. Запроваджується практика формування бюджетів ФПУ та членських організацій за основними напрямками профспілкової діяльності: правовий захист, навчання активістів, інформаційна робота, створення фондів солідарності.

На виконання рішень VII З'їзду ФПУ Радою ФПУ розглянуто пропозиції членських організацій щодо удосконалення організаційної побудови та нових принципів формування виборних органів ФПУ. Зокрема, Радою ФПУ внесено зміни до Статуту ФПУ в частині принципу формування Ради.

Збережено друковану і закладено підвалини електронної системи інформування широкої громадськості про діяльність ФПУ, всеукраїнських профспілок і територіальних профоб'єднань через газету «Профспілкові вісті», Офіційний веб-портал, Профтелеграф, електронні бази взаємодії зі ЗМІ, соціальні мережі Facebook, Twitter, Telegram і відеосервіс YouTube.

Разом з тим, і надалі залишаються актуальними питання:

- *у сфері економічної політики та зайнятості:*

- формування та прийняття Урядом Стратегії розвитку промислового комплексу України та відповідних програм розвитку стратегічних галузей промисловості, зміцнення інституційної спроможності держави в управлінні розвитком реального сектору економіки;

- закріплення стратегії пріоритетного розвитку внутрішнього виробництва, імпортозаміщення та спрямування публічних коштів на закупівлю товарів і послуг національного виробництва;

- необхідність відновлення робочих місць, знищених пандемією, перехід до стійкого економічного зростання за інноваційною індустріальною моделлю;

- посилення ролі представників працівників в управлінні підприємствами з метою забезпечення стійкого переходу до робочих місць з гідними умовами праці;

- зменшення рівня тіньової зайнятості до середньоєвропейських показників;

- формування ефективної системи кваліфікаційної підготовки та професійного розвитку працівників із використанням дуальної системи підготовки, механізмів навчання впродовж життя;

• **у сфері оплати праці:**

- подальшого підвищення середньої заробітної плати, зокрема через застосування механізму колективно-договірного регулювання;

- досягнення посадовим окладом (тарифною ставкою) працівника І тарифного розряду рівня об'єктивно розрахованого прожиткового мінімуму для працездатних осіб / мінімальної заробітної плати та застосування цього рівня, як розрахункової одиниці для визначення посадового окладу працівників державних органів, органів місцевого самоврядування та інших категорій працівників бюджетної сфери;

- вирішення проблеми заборгованості з виплати заробітної плати;

- скорочення нерівності в оплаті праці;

• **у сфері ціноутворення:**

- встановлення в Україні державної цінової політики на енергоносії та житлово-комунальні послуги на основі їх економічної обґрунтованості, доступності для населення та прозорості функціонування суб'єктів ринку;

• **у сфері охорони праці:**

- забезпечення активної участі профспілок у адаптації законодавства України з охорони праці до законодавства Європейського Союзу, не допускаючи при цьому звуження існуючих прав працівників і профспілок у цій сфері, а також у створенні в Україні Національної системи управління безпекою і здоров'ям працівників (БЗР);

- розробки і затвердження загальнодержавної програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища;

- щорічного передбачення в державному бюджеті фінансування медичної галузі в обсязі не менше 7 відсотків від ВВП та відродження в Україні медицини праці;

- реалізації ініціативи ФПУ щодо створення законодавчих інструментів заохочення роботодавця до створення безпечних і здорових умов праці;

- вирішення проблемних питань щодо безпечних умов праці і захисту прав працюючих, у тому числі зайнятих у шкідливих і важких умовах праці, зокрема відновлення для окремих категорій таких працівників вугледобувних підприємств, хімічної і машинобудівної промисловості, а також закладів охорони здоров'я права на достроковий вихід на пенсію за віком;

- подальшого зміцнення кадрового потенціалу технічної інспекції праці профспілок, підвищення їх рівня знань та ефективності роботи;

• **у сфері соціального діалогу:**

- вдосконалення законодавства щодо форм ведення соціального діалогу на всіх рівнях, у тому числі на рівні міст, районів, ОТГ;

- посилення ролі колективно-договірного регулювання та поширення на всі суб'єкти господарювання незалежно від форм власності, закріплення переліку положень договорів, що поширюються виключно на членів профспілки;

- спрощення процедур вирішення колективних спорів (конфліктів),

забезпечення реальних умов для реалізації конституційного права працівників на страйк та недопущення закріплення права роботодавців на проведення локауту;

- активізації діяльності, підвищення статусу Національної тристоронньої соціально-економічної ради та її впливу на формування економічної та соціальної політики держави і підвищення добробуту громадян;

- ***у сфері соціального страхування і пенсійного забезпечення:***

- збільшення мінімальної пенсії до фактичного розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, впровадження соціальних стандартів рівня життя відповідно до вимог, визначених Конвенцією № 102, іншими конвенціями МОП та європейськими стандартами;

- відновлення законного права на перерахунок та індексацію пенсій науковим працівникам, державним службовцям, працівникам органів місцевого самоврядування та журналістам;

- відновлення часткового фінансування за рахунок коштів соціального страхування санаторно-курортного лікування застрахованих осіб;

- збереження та зміцнення соціального діалогу в системі соціального страхування і забезпечення їх фінансової стабільності, недопущення впровадження негативних ініціатив, спрямованих на руйнування системи і погіршення соціального захисту застрахованих осіб;

- створення умов для впровадження та належного функціонування накопичувальних пенсійних програм із забезпеченням гарантій збереження накопичених коштів та здійснення достатніх пенсійних виплат;

- ***у сфері правового захисту:***

- відстоювання позиції профспілок при реформуванні трудового законодавства у взаємодії з народними депутатами України, представниками ФПУ у Верховній Раді України;

- збільшення інституції представників ФПУ у Верховній Раді України для забезпечення активної протидії законодавчим ініціативам влади щодо лібералізації трудового законодавства та усунення профспілок від захисту трудових та соціально-економічних прав працівників;

- завершення побудови ФПУ багаторівневої системи правового захисту профспілкових та трудових прав, постійне її зміцнення кадровим потенціалом і сучасними технологіями;

- посилення кадрового потенціалу правових інспекторів праці та ефективності системи громадського контролю за додержанням роботодавцями законодавства про працю і профспілки;

- створення умов для використання профспілковими юристами онлайн-сервісів і ресурсів у процесі надання правової допомоги членам профспілок та профспілковим організаціям;

- ***у сфері міжнародної діяльності:***

- продовження реалізації рішень IV Всесвітнього конгресу МКП «Зміцнимо вплив трудящих: змінимо правила», і насамперед тих, що стосуються боротьби профспілок за гідну працю, гідну зарплату, створення нових, у тому числі «зелених», робочих місць, за справедливий перерозподіл фінансових потоків. Розширення співпраці з глобальними та європейськими

профспілками, а також зарубіжними національними профцентрами;

- недопущення нав'язування міжнародними фінансовими інститутами підпорядкування соціального розвитку в Україні економічній конкурентоспроможності та так званій «гонці на дно» по максимальному зниженню рівня зарплат та соціальних гарантій. Для цього слід активно використовувати консультативний статус ФПУ при Соціально-економічному комітеті ООН, участь у роботі МОП, реалізацію Програми гідної праці МОП для України на 2021–2024 роки, Угоду про асоціацію між Україною та ЄС;

• *у сфері організаційно-фінансового забезпечення та забезпечення ефективних комунікацій:*

- модернізації профспілкових структур в умовах зміни адміністративно-територіального устрою та змін у структурі економіки;

- широкого запровадження інституту профспілкового представника;

- представництва молоді у виборних органах профспілок усіх рівнів;

- діджиталізації профспілок (електронний облік членів, електронні послуги для членів профспілок);

- внесення змін до статті 42 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» щодо врегулювання порядку перерахунку профспілкових внесків роботодавцем у профспілку;

- впровадження розрахунку внесків членських організацій на забезпечення статутної діяльності ФПУ через механізм оплачуваного членства;

- формування бюджетів членських організацій за відповідними нормативами і напрямками цільового використання коштів та накопичення фондів солідарності;

- проведення оргайзингових кампаній з метою охоплення профспілковим членством працівників у новітніх сферах економіки;

- повної цифровізації інформаційних потоків ФПУ, її членських організацій.

Вищевикреслені актуальні питання потребують відображення у Стратегії ФПУ на наступний період.

Заслухавши й обговоривши Звіт Ради ФПУ про роботу у період з березня 2016 по березень 2021 рр. (додається), VIII З'їзд Федерації профспілок України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Визнати роботу Ради Федерації профспілок України у звітному періоді

2. Довести інформацію про Звіт Ради до широкого загалу профспілкового активу і громадськості.

3. Підприємству «Профінформ» ФПУ видати збірник матеріалів VIII З'їзду Федерації профспілок України.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Президію ФПУ.

